

ПРОЛОГ

Січень 2015 року

Зона АТО

Сонце сходило швидко. Вистрибнуло з-за политих жовто-гарячим світлом потрощених будинків і посічених осколками дерев, наче кулька для пінг-понгу, і покотилося вгору небом усупереч закону гравітації, запалюючи криваву зорю.

Тиша напружувала. Не чути було ані людських голосів, ані тріскотнечі автоматів, ані важких прильотів великого калібру. Лише сніг рипів під ногами «Адвоката», коли той вийшов покурити. Рип-рип, рип-рип. «Адвокат» дійшов до вивернутого кута хати, у якій вони квартирувалися, і роззирнувся — наряду ніде не було видно. «Бізон», падлюка, знову набухався й заснув. Треба щось робити з цією тушею, через нього нас усіх тут можуть покласти», — подумав, поправивши ремінь «АК».

Зранку підморозило добре. Автомат укрився інеєм, від дихання ішла пара. «Адвокат» закурив червоні «Прилуки», звично ховаючи вогник за долонею. Вдихав дим швидко, у шість затяжок — на війні всі навчені економити час. Зсередини будинку, з-за вікна, яке давно забуло про шибку й було затулене дошками та мішками з піском, почулося чиесь дуже хропіння.

— Ну дають, скотиняки! Чорта з два тут поспиш, коли під боком такі рулади виводять, — проказав уголос.

Бічним зором він помітив, що в ранкових сутінках вулицею колишнього дачного селища, тепер розбитого й покинутого,

рухалася якась постать. «Адвокат» викинув недопалок і поклав руку на автомат, корпусом розвернувшись до того, хто швидко йшов прямо на нього. Світла було достатньо, аби він розрізнув, що це чоловік, до того ж військовий — у формі. Крок, ще крок, сніг рипить як скажений, змерзлі пальці клацають запобіжником «АК» і готові тиснути на гачок.

— «Турок», ти? — кричить «Адвокат», раптом упізнавши ходу незнайомця, який уже більше не становить небезпеки. — Де тебе носило? А якби я тебе, чортяку, пристрелив?

Той підходить майже впритул — без броніка, бушлат розстебнутий, шнурки берців волочаться по снігу, автомат теліпається десь за спиною, і «Адвокат» помічає, що його трохи хитає.

— Братка, ти бухий чи що? — врешті здогадується, що тверезим на таку пригоду «Турок» би не пішов.

— Ну, випив трохи, що тут такого, — відповідає сердито, майже агресивно. — Дай сигарету.

Вони заходять у двір, тепер відкритий з усіх боків — уламки паркана лежать глибоко під снігом, — і сідають на пеньки з розпиляного дерева, які скоро порубають на дрова. Закурюють і кілька хвилин мовчать.

— Де ти був? — повторює запитання «Адвокат».

«Турок» не відповідає, випускає дим і дивиться в небо, туди, де горить холодне зимове сонце. Врешті промовляє, так само вдивляючись перед собою:

— До «Скелі» ходив.

В «Адвоката» забило подих. Короткі три слова різонули, немов осколок артерії.

— До Тані? — реперитав, наче очікуючи, що вимовлені «Турком» слова розсиплються крихкими буквами в морозному повітрі й на засніженій землі складуться вже в іншому, не такому болючому для нього порядку.

— Контужений чи що? Недочуваєш? — «Турок» із викликом видихнув дим в обличчя «Адвокату», вочевидь, свідомо нариваючись на сварку. — До Тані!

— Нахіба?

«Адвокат» сунув брови й уникав дивитися на товариша, дістаючи з пачки чергову сигарету. Він старався дихати глибоко й рівномірно — пам'ятаючи про зброю в руках, тамував гнів, що загрожував вирватися із нього, наче сіра брудна піна із забутого на вогні варива.

— Здогадайся, не маленький. Чи пояснишь? — «Турка» розпирала незбагненна, лише йому самому зрозуміла злість.

— Ох і сука ти, — спокійно сказав «Адвокат» і поклав сигарету назад у пачку. А потім, сидючи, зацідив правою у відкрите вухо «Турка».

Вони зчепилися, наче грайливі собачата, але їхня бійка аж ніяк не була грою. Капала кров із розбитих носів, фіолетово запливали підбиті очі. Лють, якою вони дихали один на одного, виросла нізвідки й тепер нікуди вже не подінеться — вона тільки множилася, ширилася, як ракові клітини хворим організмом.

— Усіх вас ненавиджу! І тебе, і Таньку твою, і сепарів гръобаних, і країну цю кончену! — ревів «Турок», б'ючи «Адвоката», якого збив із ніг, носакон берця під бушлат.

Той вивернувся, схопив його за ногу, й ось уже «Турок» горілиць важко гепнувся на притоптаний сніг.

— Уб'ю! — не контролюючи себе, «Адвокат» зняв автомат із запобіжника й націлив його на лежачого.

Той відкинув голову назад і затих, наче рахував на небі злизані ранком невидимі зірки. Глевким пластиліновим пальцем «Адвокат» натиснув на гачок. Коротка черга розбудила прибудних собак і бійців, які спали в будинку.

«Турок» нагріб лежачи пригорщу снігу й витер ним обличчя. «Адвокат», якого вже роззброїли й схопили під руки, стріляв у повітря.

РОЗДІЛ 1

«АДВОКАТ»

Коли Вася Супрунчик уперше побачив Харків, то одразу вирішив залишитися тут назавжди.

Для вчорашнього випускника Рівненської школи № 4 це місто стало чимось на кшталт особистого Парижа. Хіба що з однією відмінністю: він не хотів тут помирати. Навпаки — у літньому Харкові, такому ж гарячому і м'якому, наче плавлений сир у фондю, Васі чомусь захотілося жити й любити так гостро, як може хотітися лише в сімнадцять років.

Сюди за протекцією місцевої рідні — настільки далекої, що під час першої ніякової зустрічі на Південному вокзалі родичі назвали Васю Борею, — він приїхав вступати до юридичного.

Після маленького Рівного, де з одного кінця в інший можна доїхати за півгодини, Харків здався йому величезним. Місто, наче гігантський спрут, розкинуло свої щупальця-дороги на десятки кілометрів, дивилося на світ мільйонами вікон, гуло розтривоженим вуликом і вдень, і вночі. Вася не помічав ні спертого вокзального повітря, ні пом'ятих п'яних бомжів, ні похмурих роздратованих облич, ні побитих ямами доріг. «Мерседес» колись загублених і тепер віднайдених у глибинах пам'яті родичів дражнив ніздрі запахом шкіряного салону, з вікон їхньої квартири в стилі «євро» виднівся сірий скелет

Держпрому, і Вася раптом зрозумів, що його місце тут — у цьому чужому, але не ворожому місті. Йому захотілося влитися в це могутнє асфальтобетонне тіло, стати одним з обраних щасливчиків, які виходять отак щоранку на балкон із видом на Держпром, смачно затягуються «Мальборо» під міцну натуральну каву і твердо знають, що життя вдалося.

Загнаним конем мчав 2000 рік, і Вася відчув, що міленіум нарешті дав йому шанс.

* * *

Вася був єдиним сином у сім'ї та мав трьох старших сестер. Його батько часто жартував, що багато тренувався, аби зробити собі сина, а виходили доньки. Дівчата на такі жарти ображалися, проте від цього любили Васю не менше. Сім'я у Супрунчиків узагалі була проста, без зайвих грошей та понтів. Батько був механіком на СТО, мати працювала вчителькою мови в школі. З чотирма дітьми вони не хапали фінансових зірок із неба, але за рахунок різноманітних зв'язків із потрібними людьми якимось умудрялися завжди триматися на плаву.

Слово «блат» Вася знав із дитинства. Він поза чергою йшов до лікаря, мав гарні оцінки в школі, безплатно ходив у тренажерний зал та їздив у маршрутках. Тож, коли молодший Супрунчик закінчив школу, батьки вирішили скористатися забутими родинними зв'язками в Харкові, щоб дати синові перспективну професію. При цьому думка самого Васи про його ж, Васине, майбутнє нікого не цікавила.

— Підеш на юриста, завжди буде свіжа копійка в кишені, — безапеляційно заявила мама, відклавши вбік червону ручку й зошити.

— І задниця в теплі, — погодився тато, роздивляючись свої руки з чорними прожилками мазуту, який назавжди в'ївся у шкіру й під нігті.

Вася був не проти. Він узагалі ще не визначився, чим би хотів займатися найближчі двадцять років, але думка про

гроші в кишенях йому сподобалася. Юристом так юристом. Хлопця у сімнадцять років більше хвилювали дівчата, клуби та друзяки, ніж освіта, яка годуватиме його до пенсії. Відтак із порожньою головою та кількома сотнями гривень у потайній кишені сорочки майбутній юрист вирушив підкорювати Харків.

Непрості родичі, яких помітно напружували незнайомий Вася з його малознайомими рівненськими батьками, швиденько підметушилися, натиснули на потрібні важелі — і хлопець із першої спроби став студентом «юрки». На цьому їхня участь у Васиній долі завершилась.

Студентське життя, а тим паче студентське життя в гуртожитку — це свято, яке приходиться без запрошення, без пардонно й невідворотно. Або ти в нього вливаєшся, або воно, як скажена вантажівка з божевільним водієм, переїде тебе всіма чотирма колесами, наостанок погазувавши на розчавлених рештках. Вася старався як міг стати своїм у дошку для всіх, улюбленцем публіки й долі. У нього були для цього всі передумови, хоча Вася й не був ні красенем, ні мажором: спортивна фігура з виразними біцепсами, накачаними по блату в спортзалі, по-чоловічому симпатичне, але не модельне солоденько-нудотне обличчя — сірі очі, тонкі губи, ледь помітна ямочка на підборідді, — хвилясте волосся, яке стильно лежало без будь-якої укладки, гарно підвішений язик зі здатністю заговорити майже будь-кого з преподів, щомісячні кишенькові гроші, які потай одне від одного надсилали йому мати й батько.

Але була у Васі особливість, яка могла звести нанівець усі його переваги, — у російськомовному Харкові Вася вперто говорив українською, так, як навчили змалечку батьки в рідному Рівному.

Не те щоб Вася був затятим націоналістом, просто йому було зручно та звично вживати ті слова та звуки, які вилітали колись із ротів його предків. Власне кажучи, у такий

спосіб він просто намагався спростити собі життя. Як господиня розставляє на кухні скляночки зі спеціями в послідовності, відомій лише їй одній, чи рибалка складає гачки різного розміру в окремі пластикові контейнери, наводячи лад, так і Вася упорядковував свою реальність за допомогою мови. Пісенні рядки «Не стоїт прогібаться под ізменчивий мір, пусть лучше он прогньотся под нас» були життєвим кредо Васі та єдиними словами, які він вимовляв російською. Його помічали й запам'ятовували одразу, адже більшість студентів не тільки «юрки», а й усіх харківських вишів, училищ та технікумів, які вдома говорили, думали й бачили сні українською чи кумедним суржиком, переходили на ламану російську, як тільки з вікна поїзда чи автобуса показувався дороговказ «Харків». Прямісінько в транспорті проходив ментальний кордон, який жирною червоною лінією розділяв тихе провінційне минуле від бентежного «городського» теперішнього та, як вони вірили, щасливого майбутнього.

Вася був інакшим. Ні здивовані погляди нових друзів, ні образливі слова, з яких «селюк» і «село неасфальтірованное» були найм'якшими епітетами, ні прохолодне, а подекуди й відверто вороже ставлення деяких викладачів, ні труднощі перекладу лекцій, які читалися російською, не могли збити Васию Супрунчика з його шляху. Друзі невдовзі звикли, кривдники були биті «в табло», а викладачі на семінарах все одно кривилися і ставили двійки, адже блату у викладацьких колах Харкова сім'я Супрунчиків не нажила, а впертий Вася не встигав засвоювати гігабайти інформації, які звальювалися на нього на лекціях чужою мовою, проте рішення не змінював. «Ну, з ким не буває», — говорили про нього. Хтось розводить мадагаскарських тарганів, хтось роками не чистить зуби, хтось підглядає в душі за жопатою сусідкою, а Вася у нас говорить українською. У всіх свої дивацтва.

Після першої сесії, яку Вася якимось дивом здав на трійки, на нього майже перестали звертати увагу, хіба що інколи

залітний викладач короткозоро вдивлявся в аудиторію, коли із задньої парти його просили перекласти якийсь термін українською. Так принаймні в межах одного факультету Вася став своїм.

* * *

Усе змінила поява Тімотея — схожого на Карлсона-перестарка дідугана з прозорими очима маразматика й тремтячими руками.

Тімотей, або ж Тихон Петрович, викладав історію України першокурсникам. Прізвисько причепилося до нього після того, як студенти помітили, що на перерві він запиває принесені з дому бутерброди томатним соком, дбайливо налитим у пляшечку з-під шампуню «Тімотей».

Вася й Тімотей зчепилися на першій же лекції. Супрунчика обурило, що історія України викладається російською, а Тімотей, почувши Васине прохання перейти на українську, сказився і відповів, що «Харьков — російський город». Ображений Вася не зупинився й поскаржився на діда в деканат, який зобов'язав колишнього парторга Тихона Петровича викладати навчальний матеріал українською мовою, не регламентуючи мову спілкування зі студентами. Відтоді Тімотей бубонів лекції українською, демонстративно переходячи на російську одразу, як тільки відривався від своїх нотаток, а Вася нажив собі смертельного ворога в його особі.

Помста не забарилася: коли прийшла пора літньої сесії, Тімотей завалив Супрунчика. Завалив із насолодою, зі смаком. Булькаті прозорі очі блищали від радості, руки від збудження тремтіли ще дужче, ніж зазвичай, коли він ставив у відомості «незадов.» навпроти ненависного прізвища. «Я сделаю всьо, штоби тебя отчлілі, бандеровец», — побіцяв він на прощання.

Вася почухав макітру й пішов на Perezдачу. І ходив би він ще довго, якби йому не прийшла повістка. Він так і не

дізнався, була це остання помста Тімотея чи просто збіг обставин. Блат Супрунчиків на Харків не поширювався, і колишнього студента швидко поглинула армія.

В армії Васі не сподобалося одразу. Служив він у Львівській області, недалеко від рідних країв. На його присягу з'їхалася вся сім'я. І всі вони — черговий раз — почали дружно картати Васю за його дурну голову і довгий язик. Особливо старалась мама. У літню пору їй не було на кому відточувати свою педагогічну майстерність, тому зазвичай весь удар порівну приймало на себе молодше покоління Супрунчиків. Але зараз син проштрафився в особливо великих розмірах, тож і віддуватися мусив сам.

— Кара Божа, а не дитина! Послав же Бог єдиного синопчка! — шпетила мати Васю іменем Божим. — У всіх діти як діти, а в нас — убоїще! І чого ти ляпав отим своїм язиком, як корова гімном? Ляп-ляп! Ти хоч знаєш, скільки порогів я оббила й скількох людей перепросила, щоб тебе в ту академію юридичну віддати?! Ну нічого, в армії тобі ума вставлять, прийдеш — шовковим будеш. Тільки більше й не сподівайся, що я ще когось проситиму, аби тебе поновили. Дзуськи! Сам, все сам. Ти ж у нас розумний, на язик грамотний... — махнула вона рукою, стримуючи сльози. — Іди вже обніму, дурбецало ти моє, — не витримала, стиснула в обіймах і зайшлася плачем.

Батько був урочистим і схвильованим, як обвішаний медалями ветеран на параді.

— Батя відслужив, і ти відслужиш. Не сци, мужик, прорвемось! — Він поплескав Васю по спині, дихнувши йому в обличчя запахом ранкових ста грамів, які прийняв із терапевтичною метою, аби заспокоїти нерви.

Сестри щось пищали триголосим хором і лізли цілувати, але Вася, оглушений важливістю сьогоднішньої події й тими змінами, які вона принесе в його життя, вже не вслухався. Своє «Присягаю ніколи не зрадити українському народові!»

він гавкнув на автоматі, все ще не вірячи, що це справді відбувається з ним. Ну де Вася, а де армія? Ще вчора він був там, де дівчата, випивка, клуби, веселощі, а армія... Армія — тут. А тепер він — уже в ній. Гвинтик застарілого механізму, що заіржавів за роки без роботи й догляду, один із тисяч солдафонів, які марширували плацями в різних частинах країни, «салага» на побігеньках у «дідів».

Найбільше Вася шкодував, що так і не завів собі постійної дівчини, яка б його чекала й плакала ночами від самотності. Будь-які удари та випробування долі сприймаються легше, коли тебе хтось любить і жде. Але, як кажуть у Харкові, тепер «поздняк метаця».

Півтора року Вася скнів у військовій частині в Золотоноші. Попервах, як і всі, прав «дідам» шкарпетки, ходив за них у наряди та начищав до блиску «дідівські» кирзові берці. Коли перший раз волохата рука тицьнула йому під носа свої смердючі шкарпетки, обурився і хотів було зламати десятиліттями усталений армійський порядок. Але швидко виявив, що його фізпідготовка нічого не варта проти десяти здорових лобів, а зламані ребра довго ниють, особливо, коли чистиш туалет зубною щіткою. Згодом, коли прийшов його час, і сам став «дідом».

Годі й говорити, що, поки настав очікуваний дембель, армію Вася зненавидів душею, тілом і розумом. Уже звільнений у запас і п'яний від відчуття свободи, він зупинився перед воротами військової частини й тричі показав «фак». Командирам, своїм «дідам» і Батьківщині. А потім, дорогою на залізничну станцію, Вася розгубився. Цілих півтора року він жив очікуванням демобілізації і тепер враз утратив сенс життя. Що далі? Куди рухатись, чого чекати, про що мріяти? Вася не знав.

* * *

Удома в Рівному він кидався з одних крайнощів у інші, мов чернець, якого раптом допустили до плотських утіх. Спершу

він збирався зайнятися бізнесом, потім рвався допомагати батькові на СТО, далі пішов гастролювати рівненськими кафешками та генделями. Але більшість часу Вася проводив, лежачи вдома на дивані та переключаючи телевізійні канали. Батьки терпіли півроку. Звикнувши нарешті до несподівано дорослого й змузнілого в армії сина, мама знову увійшла в лідерську роль.

— Василюку, синку, — почала вона якомога лагідніше, — якого біса ти, здоровий хлопець, вилежуєш боки і страждаєш про своє, чоловіче? Депресія в тебе? Не знаєш, чим зайнятися? Так я підкажу. Збирай манатки. Ти їдеш у Харків і поновлюєшся в академії. Поки ти бив байдики, я ледве вмовила наших харківських родичів замовити за тебе слівце. Слава Богу, ще не всі контакти в мене втрачено. Вивчишся, вийдеш у люди, копійку матимеш і нам допомагатимеш. Тільки я тебе благаю, без отих своїх мовних вибриків, бо в армію тебе вже брали, наступного разу візьмуть тільки в тюрму.

І Вася поїхав. Вийшовши з поїзда, знову пройшов крізь гамір і метушню Південного вокзалу, пірнув у метро й самотужки доїхав до родичів. У битві з вахтеркою під'їзду, яка не хотіла впускати незнайомця в елітний будинок, він втратив плитку чорного шоколаду, проте прорвався на потрібний поверх. Але квартира з видом на Держпром виявилася замкненою і марно раз по раз він тиснув кнопку дзвінка. Шум почули сусіди, клацнув замок, і двері навпроти відчинились.

— Ви до Ільницьких? — цокнуло Васі в спину запитання російською.

Він озирнувся. На нього дивилась худа довгокоса білявка в червоних брюках та чорній майці по фігурі.

— Да, — з несподіванки Вася теж перейшов на російську, чого з ним раніше не траплялося, і подумав: «Ну і штучка! Мені б таку!»

— А ви хто? — Білявка роздивлялася його без жодного сліду зацікавленості в блакитних очах.

— Родич, — відрекомендувався. — З Рівного.

Дівчина скептично вигнула мальовані брови:

— Вони поїхали. До середи.

Вася розгубився і навіть уточнив, наче викладена інформація до нього з першого разу не дійшла:

— Як це? А сьогодні Сергій Іванович не повернеться?

Білявка пустила очі під лоба, явно демонструючи, як їй дістали всі оці селюки, які вештаються до великого начальника Сергія Івановича.

— Я ж сказала вам, він повернеться в середу, — відповіла з ноткою роздратування в голосі.

Вася змовчав. Він обмацував дівчину очима. Мабуть, років шістнадцять-сімнадцять, хоча через косметику на обличчі здається старшою. Середнього зросту, фігура більше підліткова, ніж жіноча, — гострі лікті та коліна, тендітні кісточки ключиці, маленькі груди. Пухкі губи, миленький носик. Засмага, макіяж, манікюр і педикюр — слова, знайомі від кожної з Васиних сестер.

— А можна з вами познайомитись? — незалежно від Васі бовкнув його язик. — Я Ва...

Доказати він не встиг. Білявка зміряла його презирливим поглядом і гримнула дверима перед носом. Вася ще кілька хвилин потупцяв перед замкненими квартирами, все ще сподіваючись, що вони гостинно відчиняться, а тоді закинув сумку з речами на плечі й пішов, одурманений думками про недобру, але красиву сусідку його крутих родичів.

Вересневий день котився до вечора перезрілим апельсином, а йти Васі було нікуди. Хіба що зустріти ніч на лавці в парку, поповнивши лави безхатьків, або передрімати на Південному вокзалі разом із подорожніми, що їдуть із минулого в майбутнє. Але тут він раптом згадав про своїх «корешів» з академії — колишніх одноклассників Саню й Даню,

з якими мешкав у гуртожитку в одній кімнаті, і вирішив пошукати прихистку в них.

З наскоку зайти до гуртожитку йому не вдалося. Усіма своїми ста кілограмами шлях Васі заступила вахтерка баба Надя. Вона виставила перед Васею газету, наче бувалий боєць «Беркута» щит, і заревіла чоловічим баритоном:

— Пропуск!

Марно Вася намагався пояснити, що він колись був і невдовзі знову стане студентом «юрки». Марно бив на жалість, нарікаючи, що йому, крім кімнати друзів Сані й Дані, нікуди йти і доведеться ночувати на вулиці, як останньому шолудивому псу. Баба Надя була тверда, наче зачерствілий батон, — без перепустки в її володіння не прошмигне ніхто. Врешті-решт, після коробки цукерок вона змилостивилася й погодилася покликати когось із товаришів.

Хвилин через десять прийшов Саня з червоними очима й запахом перегару. Спершу він не міг второпати, хто такий Вася і чого той від нього хоче, але потім згадав і з криком «Братан!» поліз обійматися. Згодом підтягнувся твезезий, як скельце, Даня, який вступив у переговори з бабою Надею. У результаті за хабар у вигляді пляшки закарпатського коньяку і банки домашнього варення, які мати передала для родичів, Васю пустили в кімнату гуртожитку на тиждень, а там, дасть Бог, він поновиться і заселиться вже на законних правах.

У середу Вася попрямував до родичів, які б уже мали повернутися, з потаємною надією знову побачити непривітну білявку. Натиснув кнопку дзвінка і став чекати, раз по раз поглядаючи на залізні броньовані двері її квартири. Білявка не показувалась, зате йому відчинив сам Сергій Іванович. Скептично оглянувши Васю з порога, він деякий час розглядав його, наче намагався згадати, де міг бачити його раніше. Помітивши відсутність сумки з речами, він все одно не надто зрадів появі набридливого кровника.

— Ну що ти будеш робити! Знову за рибу гроші! Е-е-е-е... Василь? Заново вчитися надумав? — почав без зайвих привітань і сентиментів.

— Є таке діло, — сконфужено погодився Вася.

Йому було некомфортно стояти тут, укотре залежачи від милості цього зверхнього чоловіка, який дивився на нього, як на гімно, і вважав людиною другого сорту. Але в його становищі вибирати не доводилось.

— Ну що з вами робити, завтра поговорю про твою ситуацію. — Сергій Іванович скривився, наче проковтнув учорашній кислий борщ, і додав, підвищивши голос: — Тільки я тебе прошу, якщо тебе знову випруть, більше мене не тривож. Втомлює це, знаєш, вирішувати чужі проблеми. Завтра подзвони.

Він уже хотів було зачинити двері, але Вася встиг крикнути в глибини євроквартири:

— Сергію Івановичу!

— Ну що ще? — роздратовано відповів той у щілину.

— А як звати вашу сусідку навпроти? Ну, блондинку, симпатичну таку. — Вася не збирався відступати, не дізнавшись головного.

— Василю, не мороч мені голови своїми дурницями! Катя, напевно, — родич на мить замислився, — чи Аня. Точно, Аня. Давай-давай, іди вже. — Двері остаточно зачинились.

Через кілька днів Вася поновився в академії — заднім числом отримав студентський квиток і місце на бюджеті. Щоправда, знову на першому курсі, бо з другим щось не вийшло навіть у Сергія Івановича. Зате в гуртожитку його прописали в кімнаті разом із корешами Санею і Данею, які на той час були вже на четвертому курсі.

* * *

Життя знову завертілося, як у калейдоскопі: гулянки, дівчата, навчання, канікули. Історію України читав уже інший,

молодий викладач. Після випадку з Васею ходили чутки, що зять Тімотея був військкомом. Відтак перелякані студенти, боячись потрапити в немилість, написали на нього колективну скаргу, а в академії нарешті знайшли привід, щоб витурити діда на пенсію. Вася ж вирішив не повторювати минулих помилок і більше у відкриті конфронтації з викладачами не вступав.

Невдовзі він знайшов вечірній приробіток промоутером у супермаркеті й відтоді взагалі мав лише одне бажання — виспатися, а не сперечатися на мовні теми. З навчанням усе було більш-менш добре — Вася не гнався за копійчною стипендією і перебивався трійками, аби тільки залишатися на плаву і не вилетіти знову. З появою приробітку з грошима теж було окей — він навіть перестав просити кишенькові у батьків, хоча ті все одно присилали.

Одне лише непокоїло Васю — у нього зовсім не було особистого життя. З голови не йшла та білявка, чи то Катя, чи то Аня, й інші дівчата порівняно з нею здавались йому безбарвними й нудними, як чорно-білі радянські фільми проти сучасних блокбастерів. Звичайно, траплялись — і частенько — у нього швидкоплинні знайомства, які переходили в якісний секс, але це був тільки тваринний трах для задоволення потреб молодого енергійного організму. Васина ж душа прагнула кохання. Й одного ранку, прокинувшись у чужій квартирі з незнайомою дівкою під боком, він вирішив ухопити долю за яйця і піти ва-банк — поїхати знову туди, де жила чи то Катя, чи то Аня.

Підготувався до цього Вася ретельно: купив три кіло шоколадних цукерок для хабара вахтерці, яка могла забезпечити його цінною інформацією про білявку, та величезний букет криваво-червоних троянд для самої дівчини. Перед цим він сховався до перукарні та придбав не на базарі, а у фірмовому магазині нові шмотки — джинси, стильну футболку «як у Рікі Мартіна» і блейзер. У вибраний день Вася,

красивий та пахучий, із квітами та цукерками, пішов назустріч своєму коханню.

Вахтерка — пенсіонерка з фарбованими в кармін тонкими губами — красу Васі не оцінила й у під'їзд далі своєї комірчини його не пустила. Тоді він галантним жестом хотів покласти перед впертою бабою прихоплені цукерки, але зачепився пакетом за поштову скриньку й солодощі — всі три кіло — розлетілися по бетонній підлозі. Мовчки в'яли квіти, а Вася з вахтеркою, чортихаючись, разом збирали кляті цукерки.

Коли були знайдені останні «Ластівка» з «Ромашкою», пенсіонерка змінила гнів на милість. Вона розповіла, що дівчину справді звать Анею. Дід її, Григорій Кузьмич, нині покійний, був генералом. Від нього й дісталася трикімнатна квартира у «відомчому» будинку, в якій Аня мешкає зараз із бабусею Віолеттою Миколаївною, вчиться на факультеті іноземних мов. Коли генерал був ще в строю, жили вони на широку ногу, а тепер із розкоші залишилася тільки «сталінка» в центрі. Батьки мешкають окремо десь на Салтівці й долею доньки, яку вони ще школяркою передали бабусі з дідусем, не надто переймаються. Крім того, Вася довідався, що вже місяць, як Аню ніхто не проводжав додому, хоча ще недавно в дівчини був постійний кавалер на дорогій машині. Зачувши таку новину, Вася завиграшки злетів сходами й зупинився перед Аниними дверима. Відсапавшись хвильку, він тремтячими руками натиснув кнопку дзвінка. Відчинила йому сухенька бабуся із сивою хімією на голові — очевидно, Віолетта Миколаївна.

— Добрий день, — життєрадісно почав Вася, — я...

Але досвідчена бабця вже помітила букет у його руках і безпардонно перебила:

— Ані вдома нема.

Розчарований Вася відповів, що почекає. Проте бабуся була налаштована дати прочухана вахтерці й витурити хлопця якнайшвидше.

— Ба, що там? — почувся з глибини квартири дівочий голос, а за мить з'явилась і його власниця — та сама білявка.

— Хто-хто, кавалер до тебе явився. Знову навчання зійде на пси, дограєшся, — буркнула Віолетта Миколаївна і зникла в коридорі, залишивши по собі флюїди старості й незадоволення.

— Ви до мене? Ми знайомі? — Аня здивовано роздивлялась хлопця і його букет.

Проковтнувши перше розчарування, що вона його не впізнала, Вася зробив ще одну спробу познайомитись:

— Мабуть, ви мене не пам'ятаєте. Ми бачилися тільки раз випадково й лише кілька хвилин, але відтоді я постійно про вас думаю. Це вам. — Він тицьнув дівчині квіти, які вона машинально взяла, й емоційно додав, побачивши страх у її очах: — Благаю, тільки не зачиняйте двері, я не маніяк! Я можу все пояснити!

Затинаючись від хвилювання, Вася коротко переповів свою біографію та історію першої, невдалої для нього спроби знайомства. Говорив від душі, і, як не дивно, дівчина йому повірила — стояла, притиснувши до себе троянди, і слухала.

— Дозвольте запросити вас на каву, чи в кіно, чи на прогулянку, чи ще кудись — куди ви самі захочете! Благаю, тільки не відмовляйте, дайте мені шанс! — Вася бив рекорди на чемпіонаті з увічливості та красномовності.

Білявка насупила брови, мить подумала й здалася:

— Добре, можете мене запросити в кіно. Тільки врахуйте, що це побач... ця зустріч може стати першою й останньою. Завтра о шостій біля «градусника». Я не запізнююсь. — Вона зачинила двері.

* * *

Це побачення стало першим, але не останнім. За ним було й друге, і третє, і четверте, і п'яте... Вони ретельно вивчали одне одного. Розглядали, як школярі на уроці біології